

Türkiye’de Halk Kütüphanelerinin Yerel Yönetimlere Devredilme Süreci Üzerine Ankara Özel İdare Yöneticilerinin Düşünceleri

Opinions of the Ankara Special Provincial Administration Directors on the Transferring Process of the Public Libraries of Turkey to Local Authorities

Bülent Yılmaz*, **Derya Baklaci****, **Ömer Çetin*****, **Vuslat Güler******, **Yelda Güneyoğlu*******
ve **Dilek İskenderoğlu*******

Öz

Bu çalışma, Türkiye’de son üç-dört yıldır yoğun olarak tartışılan “halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri” konusunda yerel yöneticilerin yaklaşımlarını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Bu çerçevede, Ankara ilçelerinde görev yapan ilçe özel idare müdürlerine anket uygulanmıştır. Toplam 15 ilçe müdürüne Haziran 2010 tarihinde uygulanan bu anket ile elde edilen sonuçlara göre, halk kütüphanesi hizmetlerini yönlendirme konusunda kendilerini yeterli görmediklerini, halk kütüphanelerinin kendilerine bağlanması yönündeki bir değişikliği istemediklerini belirtmekte ve halk kütüphanelerinin devrine ilişkin bir değişikliğin var olan durumda önemli bir farklılık yaratmayacağını düşünmektedirler.

Anahtar Sözcükler: halk kütüphaneleri; yerel yönetimler; özel idareler; Ankara

Abstract

This study is carried out in order to reveal the local managers’ approaches about “transferring public libraries to local authorities” which has been intensely argued for

* Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. e-posta: bulenty@hacettepe.edu.tr

** Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü lisans öğrencisi. e-posta: derya_baklaci@hotmail.com

*** Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü lisans öğrencisi. e-posta: cetinomer01@hotmail.com

**** Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü lisans öğrencisi. e-posta: pervane_vuslat@hotmail.com

***** Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü lisans öğrencisi. e-posta: mavibulut_1808@hotmail.com

***** Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü lisans öğrencisi. e-posta: dilek-iskenderoglu@hotmail.com

the last three-four years in Turkey. Within this frame, a poll was conducted on county special provincial administration directors working in the counties of Ankara. According to the results of the poll dated June, 2010 which was conducted on totally 15 county directors, they state that they do not find themselves sufficient about shaping the public library services and do not want any change about connecting the public libraries to themselves and they think that an alteration regarding the transferring of the public libraries would not create a significant difference on the existing situation.

Keywords: *public libraries; local authorities; special provincial administrations; Ankara*

Giriş

Halk kütüphaneleri, kamu yönetim yapıları merkezi nitelikte olmayan ülkelerde yerel yönetimlere bağlı olarak örgütlenmiştir. Eğitim, sağlık, ulaştırma, kültür vb. her alan için politika üretme ve uygulama sorumluluğu bulunan yerel yönetimler, doğal olarak bu anlamda kütüphane hizmetlerinin sorumluluğunu da üstlenmişlerdir. Bu nedenle, yerel yöneticiler kütüphaneleri buldukları yörede topluma hizmetin bir aracı olarak kabul etmektedirler.

Türkiye’de merkezi ağırlıklı bir kamu yönetim yapısının olduğu söylenebilir. Ulusal, bölgesel ve hatta çoğu zaman yerel kapsamlı sorunlar için dahi merkezi hükümet politika üretmekte ve uygulamaktadır. Kuşkusuz, merkezi yönetim birimleri yanı sıra yerel yönetim yapıları da bulunmaktadır. Belediyeler, özel idareler ve muhtarlıklar başlıca yerel yönetim yapılarıdır. Türkiye’deki kamu yönetim yapısının merkezi olması nedeniyle, halk kütüphanesi sistemi de merkezi niteliklidir.

Sorumlu Bakanlık olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı çeşitli karşı çıkışlara karşın, son 2-3 yıldır Türkiye’deki halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devredilmeleri yönünde çaba ve girişimlerini sürdürmektedir. Bu konuda en son gelinen nokta; bu değişiklik çabasının Yasa Teklifi (Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın..., 2010) olarak TBMM Komisyonlarında görüşülerek, yasalaşmak üzere Genel Kurul aşamasına gelmiş olmasıdır. Genel Kurula gelen Yasa Tasarısına göre Türkiye’deki iller ve büyükşehir merkez ilçeleri Bakanlığa bağlı olarak hizmet vermeyi sürdürecektir, ilçe halk kütüphaneleri ise özel idarelere devredilecektir.

Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri konusunda fikri alınması gereken iki grup, böyle bir değişimden doğrudan etkilenecek olan kütüphaneciler ve yerel yöneticilerdir. Daha önce yapılan bir çalışma (Faydalıgöl 2007) ve buna dayalı bir diğer çalışmada (Faydalıgöl ve Yılmaz 2007) halk kütüphanecileri ve yöneticilerinin bu konudaki yaklaşımları ortaya konmuştu. Buna göre, halk kütüphanecilerinin büyük çoğunluğu, kaygıları olduğunu da dile getirerek, ancak gerekli koşullar sağlandığı takdirde halk kütüphanelerinin özel idarelere devredilmesini istemektedirler. Böyle bir devir ile merkezle yaşanan sorunların azalacağını dile getirmelerine karşın, onlar, gerekli yasal düzenlemeler sağlandıktan ve bina, bütçe, personel, koleksiyon gibi sorunlar giderildikten sonra devredilmesi gerektiği görüşündedirler. Kütüphaneciler, kütüphaneleri özel idarelere bağlamanın olumlu yanları olarak, verilen hizmetin biçiminin yörenin özelliklerine daha yakın olacağını, yönetim ve hizmette bürokrasinin azalacağını, kütüphane dermesinin yerel halkın gereksinimlerine göre oluşturularak dermenin yerel halka daha yakın olacağını ve kütüphane sorunlarının daha çabuk saptanarak çözümünün daha çabuk olacağını düşünmektedirler. Ancak, kütüphaneciler, olası olumsuzluklar olarak da, bu devirle kütüphanelerin personel, bina ve finansman kaynaklarının başka amaçlar için kullanılabilceğini, personelin meslek içi eğitim olanaklarının azalabileceğini, personelin hizmetlerinde teknik yardım konusunda danışma olanaklarının olmayabileceğini, kütüphane personelinin çalışma koşullarının ve özlük haklarının daha kötü ve riskli olabileceğini, kütüphanecilerin mesleki gelişmelerden daha geç haberdar olabileceğini, kütüphanelerin gelişimi ve yönetimi yerel yöneticilerin kişisel duyarlıklarına bağlı kalabileceği, kütüphaneler arasında gelişme farklılığının, eş güdüm sorununun olabileceğini ve ilişkilerin zayıflayabileceğini ve kütüphanelerin günlük politikadan daha çok etkilenebileceğini dile getirmektedirler. Bu konuda Akman (2004)’ın da yaklaşımı dikkate değerdir.

Genel olarak baktığımızda kütüphanecilerin halk kütüphanelerinin özel idarelere bağlanmasını istemekte ama günümüzdeki yapı ve halk kütüphanelerine ilişkin koşullar göz önüne alındığında bu devirden büyük bir endişede duymaktadırlar. Kütüphanecilerin, halk kütüphanelerinin özel idarelere devri konusundaki görüşünü Faydalıgöl ve Yılmaz (2007)’ın çalışmalarına dayanarak şöyle özetleyebiliriz: Kütüphane yöneticileri ve kütüphaneciler, özellikle yasal yapı ve bununla beraber gelen

finansman, personel, bina, derme gibi gerekli koşulların sağlanması durumunda Türkiye'de halk kütüphanelerinin özel idarelere bağlı olmasının doğru olacağını, bu koşullar gerçekleştirilmeden yapılacak değişimin halk kütüphanelerine büyük ölçüde zarar vereceğini ve geleceğini tehdit edeceğini düşünmektedirler.

Bu çalışmada konunun diğer tarafı sayılabilecek özel idare yöneticilerinin fikirleri irdelenmeye çalışılacaktır. Böylece, yukarıda kütüphanecilere ilişkin olarak yapıldığı gibi, özel idare yöneticilerinin de konuya ilişkin yaklaşımları ortaya konmuş olacaktır.

Yerel Yönetim Türü Olarak Özel İdareler ve Türkiye’de Halk Kütüphanelerin Özel İdarelere Devri

Yerel yönetim, “yerel nitelikteki hizmet gereksinimlerini karşılayan ve karar organlarını seçimle oluşturan kuruluş ya da birim” olarak tanımlanabilir. *Kamu Yönetimi* sözlüğünde yerel yönetimler; merkezi yönetiminin dışında, yerel bir topluluğun ortak gereksinmesini karşılamak amacı ile oluşturulan, karar organlarını doğrudan halkın seçtiği, demokratik ve özerk bir yönetim kademesi, bir kamusal örgütlenme modeli” (Bozkurt ve Ergun, 1998, s. 258) biçiminde tanımlanmıştır.

Kapsamlı bir tanıma göre yerel yönetimler; “belirli bir coğrafi alanda (kent, köy, il vb.) yaşayan yerel topluluğun bireyelerine, bir arada yaşamak nedeniyle kendilerini en çok ilgilendiren konularda hizmet üretmek amacı ile kurulan, karar organları (kimi durumlarda yürütme organları) yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, üstlendiği hizmetler için örgütsel yapısını kurabilen merkez yönetimi ile ilişkilerinde yönetsel özerklikten yararlanan kamu tüzel kişileridir” (Yalçındağ, 1995, s.15).

Bir başka çalışmada Yılmaz (1997, s. 116) bu geniş tanımdan yola çıkarak, yerel yönetimlerin sahip olmaları gereken temel özellikleri ortaya koymaktadır. Buna göre, yerel yönetim dendiğinde:

- organları seçimle belirlenmiş,
- kesin karar alma ve yürütme gücü/iradesi olan,
- yasalarla açıkça belirlenmiş yetki ve sorumlulukları bulunan,
- yeterli maddi özel kaynaklara ve personele sahip olan,
- yönetsel özerkliği olan,

tüzel kişilikler anlaşılmaktadır.

Türkiye’de 3 tür yerel yönetim yapısı bulunmaktadır. Bunlar; 1. Belediyeler, 2. Özel İdareler, 3. Muhtarlıklardır. Bu çalışma özel idarelere odaklanacağı için diğer yerel yönetim yapılarına girilmeyecektir.

Türkiye’de yerel yönetimler bir anayasa kuruluşudur ve Anayasa’ya göre; “İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esasına dayanır.” (md. 123) ve “Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirlenen ve karar organları gene kanunda gösterilen ve seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.”(T.C. Anayasası, 2010). İl özel idaresi yerel idarelerin önemli bir parçası, il coğrafyasının merkezidir. İl özel idareleri il genel yönetimi ve il özel yönetimiyle birlikte ilin kalkınma sürecini üstlenen tek yerel idare birimidir. 22.02.2005 tarihinde TBMM de kabul edilen ve 04.03.2005 tarihli 25745 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren *5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu*, (İl Özel...2005) kamu yönetiminin bir yanının yeniden yapılandırılması amacıyla düzenlenmiştir. *5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu*’nun 13. maddesinde bu kurumlar şöyle tanımlanmaktadır: “İl özel idaresi il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade eder. İl özel idaresinin görev alanı il sınırlarını kapsar (md 5), ilin sınırları dahilinde yetkili ve görevli iken çoğunlukla belediye dışında yaşayan yöre halkına hizmet eder.” İl özel idaresi mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla;

- a) Sağlık, gençlik ve spor, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni ve planı, bayındırlık ve iskan, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binaların yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içerisinde,
- b) İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, ... ; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla görevlidir.

Bakanlıklar ve merkezi idare kuruluşları yapım, bakım, onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlık ve merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirilebilir. Bu ödenekler tahsis amacı dışında kullanılamaz.

İl özel idaresinin organları; il genel meclisi, il encümeni ve validen oluşur.

İl Genel Meclisinin görevi, stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını, İl Özel İdaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak, bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kuramsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmaktır.

İl Encümeni valinin başkanlığında, İl Genel Meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur. Encümenin görev ve yetkileri, stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek, yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak, öngörülme-yen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek, bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak, kanunlarda öngörülen cezaları vermek, vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beş milyar Türk Lirasına kadar olan ihtilafların sulhen halline karar vermek, taşınmaz mal satımına, trampa edilmesine ve tahsisine ilişkin kararları uygulamak, süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek, belediye sınırları dışındaki umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek, vali tarafından havale edilen konularda görüş bildirmek, kanunlarla verilen diğer görevleri yapmaktır.

Vali, İl Özel İdaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Kanunda valinin görev ve yetkileri şu şekilde tanımlanmıştır; “ İl özel idaresini stratejik plana göre yönetmek, il özel idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, il özel idaresinin faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek, değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.” İl özel idaresi kanununun 31. maddesine göre vali, hazırlanan stratejik planı karar organlarına sunar. Özel İdarelerin denetim iç ve dış olmak üzere iki çeşittir; iş ve işlemlerin hukuka uygunluk, mali ve performans denetimini kapsar. İl özel idaresi

teşkilatı; genel sekreterlik, malî işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden oluşur.

İl Özel İdaresinin gelirleri kanunlarla gösterilen il özel idaresi vergi, resim, harç ve katılma payları, genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar, genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler, taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler, il genel meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler, faiz ve ceza gelirleri, bağışlar, her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler ve diğer gelirlerdir. (md. 42) Giderleri ise İl Özel İdaresi binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler, il özel idaresinin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler, her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri, vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,

Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetleri merkezi bir yapıyla yönetilmektedir. Halk kütüphanelerinin birçok ülkede yerel yönetimlere bağlı olmasının getirdiği düşünceyle, halen görevde olan 60. *Hükümet*, yeni bir yapılanma içerisinde halk kütüphaneleri ile başka bir takım kamu kuruluşlarının yürüttüğü hizmetlerin yerel yönetimler tarafından üstlenilmesini öngören *Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun* (2004) adıyla bir yasa tasarısı hazırlamıştır. Bu yasa tasarısı yasalaşmamış ancak bu çerçevede konu ayrı ayrı yasalar biçiminde çıkarılmaya çalışılmıştır. İşte, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nca hazırlanan, “*Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın Bazı Taşra Kuruluşlarının İl Özel İdareleri ve Belediyelere Devredilmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı* (Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın..., 2006) bunlardan birisidir. Gerekçesinde belirtildiği üzere, Tasarı il, ilçe ve beldelerde bulunan kütüphane, kültür merkezi, danışma bürosu, güzel sanatlar galerisi ve müzelerin belediye sınırları içinde belediyelere ve bu sınırlar dışında il özel idarelerine devredilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Ancak, bu yasa tasarısı da TBMM’deki yasalaşma sürecini tamamlayamamıştır.

Sözü edilen sürecin içinde bulunulan son aşaması ise TBMM sürecine giren, ilgili komisyonlarda görüşülerek kabul edilen ve 2010 Ekim ayından itibaren TBMM'nin bu çalışma döneminde görüşülerek yasalaşması beklenen “4848 Sayılı *Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun Geçici Maddelere Ek Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*”dir. (4848 Sayılı..., 2010). Yasa tasarısına dönüşen bu metne göre, özetle, il ve büyükşehirlere bağlı merkez ilçe halk kütüphaneleri bugünkü gibi Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet vermeyi sürdürecekler, diğer ilçe halk kütüphaneleri ise Özel İdarelere devredilecektir. İç tutarlılıktan yoksun, halk kütüphanesi hizmetlerinde karmaşaya neden olabilecek, örneği dünyada görülmeyen böyle bir değişiklik halk kütüphaneleri adına büyük bir olumsuzluk anlamına gelmektedir.

Bundan sonraki bölümde böylesine önemli bir değişimin taraflarından olan Özel İdare yöneticilerin bu değişiklik hakkındaki yaklaşımları değerlendirilecektir.

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Bu araştırma, “halen TBMM’de bulunan yasa tasarısı ile ilçe halk kütüphanelerinin özel idarelere devri konusunda özel idare yöneticilerinin görüşlerini ve yaklaşımlarını ortaya çıkarmak” amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede araştırma evreni olarak başkent Ankara ili seçilmiştir. Bu ilde bulunan ve örnekleme dahil edilen 17 ilçeden *Akyurt, Ayaş, Bala, Beypazarı, Çamlıdere, Çubuk, Evren, Elmadağ, Gündül, Haymana, Kızılcahamam, Kalecik, Kazan, Nallıhan ve Şereflikoçhisar* İlçe Özel İdare Müdürlerine ulaşılmış ve konu ile ilgili bir anket uygulanmıştır. Ayrıca, Ankara İl Özel İdare Genel sekreter Yardımcısı ile de ele alınan konuda yapılandırılmış bir görüşme yapılmıştır. Çalışmada, çalışma evreni olarak Ankara'nın seçilmesinin temel nedenleri; bu ilin başkent oluşu, Türkiye'nin yönetim merkezinde oluşu dolayısıyla Türkiye’de özel idare-hükümet ilişkileri ve olanakları açılarından en iyi koşullara sahip il olmasıdır. Konu ile ilgili durumu en iyi koşullara sahip bir ilde araştırarak diğer illere ilişkin görüntü hakkında kestirimlerde bulunulabileceği düşünülmüştür. Ayrıca, bu çalışmanın, halen TBMM Genel Kurulu aşamasına gelmiş Yasa Tasarısının (Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın..., 2010) somut verilerle tartışılmasına katkıda bulunması da hedeflenmiştir. Betimleme yöntemi ile yapılan çalışmada anket ve görüşme yoluyla elde edilen veriler SPSS programıyla değerlendirilmiştir.

Türkiye’ de Halk Kütüphanelerinin Yerel Yönetimlere Devri Konusunda Özel İdare Yöneticilerinin Yaklaşımları: Bulgular ve Değerlendirme

Bu bölümde, Ankara’daki 15 ilçe özel idare müdürüne uygulanan anket ile elde edilen veriler değerlendirilmeye çalışılacaktır. Ayrıca, yapılacak değerlendirme ve yorumlarda Ankara İl Özel İdare Genel Sekreter Yardımcısı ile yapılan görüşmeden elde edilen bulgular da katılacaktır.

Özel idare Yöneticilerinin Görev Süreleri

Özel idare yöneticilerinin daha sonraki sorularda ilçe halk kütüphaneleri ile ilgili konulara ilişkin yaklaşımlarının ne kadar süreli bir görev deneyimine dayandığı araştırmamız açısından önem taşımaktadır. Buna ilişkin veriler aşağıdadır.

(Tablo 1): Özel İdare Müdürlerinin Bu Görevde Bulunma Süreleri

Özel idare müdürlerinin bu görevde bulunma süreleri	Sayı	%
1-5 yıl	2	13,3
6-10 yıl	1	6,7
11-15 yıl	2	13,3
16 yıl ve üzeri	10	66,7
Toplam	15	100,0

Tablo 1 verilerine göre özel idare müdürlerinin büyük çoğunluğu (% 66,7) 16 yıl ve üzeri deneyime sahip görülmektedir. Bunu 11- 15 yıl deneyimli yöneticiler (% 13,3) izlemektedir. İlgili tablo verilerine dayanarak araştırmaya dahil edilen yöneticilerin genelde deneyimli oldukları ve diğer sorulara verecekleri yanıtlara bu deneyimin ışık tutacağı söylenebilir.

Özel İdare Bütçesinin Yeterli Olup Olmadığı

Halk kütüphanelerinin özel idarelere devri konusunda duyarlı olunması gereken en önemli noktalardan birisi, bu yerel yönetim yapılarının yeterli mali kaynaklara sahip olup olmadıklarıdır. Bu konudaki durumları halk kütüphanelerine ilişkin üstlenecekleri olası bir sorumluluğu yerine getirme düzeylerinde büyük ölçüde belirleyici olacaktır.

(Tablo 2): Özel İdare Bütçesinin Yapılması Planlanan İşler İçin Yeterliliği

Özel idare bütçesi, yapılması planlanan işler için yeterli mi?	Sayı	%
Evet	5	33,3
Hayır	3	20,0
Kısmen	7	46,7
Toplam	15	100,0

Tablo. 2 ye göre, ilçe özel idare müdürlerinin yarıya yakın bir bölümü (% 46,7) özel idare bütçelerinin yapılmasını planladıkları işler için “kısmen” yeterli olduğunu düşünmektedir. Bütçelerin hiç “yeterli olmadığını” belirten % 20 lik oranla birlikte düşünüldüğünde özel idarelerin mali olanaklarının sorunlu olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 2 verilerine göre özel idare müdürlerinin yarıya yakını bütçenin, yapılması planlanan işler için kısmen (% 46.7) yeterli olduğunu düşünüyor. Bu oran bize halk kütüphaneleri açısından olumlu bir durumun göstergesi olmakla birlikte, stratejik planda yapılması planlanan işler için önceliğinin belirlenmesinin de etkisi olabileceğini gösteriyor. % 33.3 lük kısım ise bütçenin yeterli olduğunu söylerken % 20.0 lik kısım ise yeterli değil diyor. Bu veriler gelir dağılımının dengesizliğinin bir göstergesi de olabilir ve özel idarelere halk kütüphaneleri için ayrıca ödenek tahsis edilmezse halk kütüphaneleri açısından olumsuz sonuçlar yaratacaktır.

İlçe Özel İdaresinin Mali Kaynakları Kullanmada Öncelikli Alanları

Özel idare mali kaynaklarının öncelikle hangi alanlarda kullanıldığını, eğitim ve kültür alanlarının sözü edilen öncelikli alanlara arasında olup olmadığını ortaya çıkarmaya yönelik, açık uçlu olarak sorulan soruya alınan yanıtlara göre yol, su, kanalizasyon, sağlık, çevre, köy yatırımlar ve personel giderleri birinci öncelikli harcama alanları olarak belirtilmiştir. İkinci sırada sayılan harcama alanları ise tarımsal etkinlikler ve taşınmalı eğitim giderleri iken, kültürel faaliyetler üçüncü sırada gençlik, spor, turizm, aydınlatma ve haberleşme giderleri ile bir arada düşünülmektedir. Bu verilere göre kütüphanelere mali kaynak ayırma konusunda herhangi bir öncelik tanınmadığı ve kütüphanelerin bu konuda son sırada yer aldığı söylenebilir.

Özel İdare Müdürlüklerinin Bütçelerinin Kullanılmasına İlişkin Süreç

Açık uçlu olarak sorulan bu soruya verilen yanıtlara göre ilçelere ait özel idare bütçelerinin hizmet alanlarına paylaştırılmasında da belirleyici yönetim organının il genel meclisi olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu konuda karar verme süreci kamu kurum

kuruluşları ile vatandaşların taleplerinin alınması ve bunların ilçe özel idaresinde görüşülerek, il özel idaresine değerlendirilmek üzere gönderilmesi biçiminde işlemektedir.

Özel İdare Kaynaklarının Kullanımına Karar Verenler

Özel idarelerin mali kaynaklarının yeterli olup olmadığı kadar bu kaynakların nasıl kullanılacağına kimin karar verdiği de araştırmamız açısından önem taşımaktadır. Buna ilişkin veriler Tablo 3 ‘de sunulmaktadır.

(Tablo 3): Özel İdare Bütçesinin Çeşitli Hizmet Alanlarına Ayrılmasına Kimin Karar Verdiği

Özel idare bütçesinin çeşitli hizmet alanlarına ayrılmasına kim karar veriyor?	Sayı	%
Kaymakam	3	20,0
İlçe Özel İdare Müdürü	-	-
İl Özel İdaresi	12	80,0
Toplam	15	100,0

Özel idare bütçesinin çeşitli hizmet alanlarına ayrılmasına çok büyük ölçüde (% 80) il özel idarelerinin karar verdiği, bu konuda kaymakamlarında belirli bir ölçüde (% 20) söz sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Tablo verilerinde dikkati çeken önemli bir nokta ise söz edilen konuda ilçe özel idare müdürlerinin neredeyse inisiyatifsiz olduğudur. Her ne kadar kaymakamlar ilçe özel idarenin bağlı olduğu yöneticiler ise de ilçe özel idare müdürlerinin bu konuda yetkisiz olmaları halk kütüphaneleri hizmetleri açısından olumsuz bir tabloya işaret ettiği söylenebilir.

Özel İdarelerin Görevlerini Tam Anlamıyla Yerine Getirip Getirmedikleri

İlçe özel idarelerin, yasayla belirlenmiş görevlerini gereğince yerine getirip getiremedikleri konusunda özel idare yöneticilerinin görüşleri halk kütüphanelerinin geleceği açısından önem taşımaktadır. Genel olarak, görevlerini yerine getiren bir özel idare yapılanması, halk kütüphaneleri için olumlu koşullar anlamına gelecek, tersi bir durum ise kaygı yaratacaktır. Sözü edilen duruma ilişkin, ilçe özel idare müdürlerinden elde edilen verileri içeren Tablo 4 aşağıda yer almaktadır.

(Tablo 4): Özel İdarelerin Görevlerini Tam Anlamıyla Yerine Getirip Getiremedikleri

Özel idareler görevlerini tam anlamıyla yerine getirip getirebiliyor mu?	Sayı	%
Evet	10	66,7
Hayır	-	-
Kısmen	5	33,3
Toplam	15	100

Tablo 4 verilerine göre özel idare müdürlerinin büyük çoğunluğu (% 66,7), özel idarelerin görevlerini tam anlamıyla yerine getirdiklerini düşünmektedir. Bu oran, halk kütüphanesinin devri açısından olumlu bir duruma işaret etmekle birlikte, aynı yöneticilerin üçte birinin (% 33,3) bu görevi kısmen yerine getirdiklerini düşünmeleri dikkat çekicidir. Halk kütüphanelerinin devrinde olumlu olarak değerlendirilebilecek bir başka nokta da bu soruya “hayır” yanıtının verilmemiş olmasıdır.

İlçe Özel İdarelerinin Ana Sorunları

Bir başka açık uçlu soru ile elde edinilen verilere göre ilçe özel idareleri birinci derecede önemli gördükleri sorunlar olarak personel yetersizliği, mali kaynak yetersizliği, nitelikli eleman sıkıntısı, yasal karışıklıklar ve yatırım sıkıntıları konularını belirtmişlerdir. İkinci ve üçüncü sırada belirtilen sorunlar ise personel ve mali kaynak sıkıntılarıdır.

İlçe Özel İdareleri ile İlçe Halk Kütüphaneleri Arasındaki İlişkilerin Düzeyi

Araştırmamız açısından büyük önem taşıyan konulardan birisi de ilçe özel idareleri ile ilçe halk kütüphaneleri arasında halen var olan ilişkilidir. Türkiye’deki halk kütüphanelerinin sorumluluğu Kültür ve Turizm Bakanlığı’na ait olmakla birlikte, özel idare müdürlüklerinin de görev yaptıkları il ve ilçelerde eğitim-kültür yaşamına ilişkin sorumlulukları bulunmaktadır. Sözü edilen konuda ilçe özel idare müdürlerinin görüşleri Tablo 5’de yer almaktadır.

(Tablo 5): Özel İdarelerin Halk Kütüphaneleri ile İlişkileri

Özel idarelerin halk kütüphaneleri ile ilişkileri nasıl?	Sayı	%
Çok Güçlü	3	20,0
Güçlü	4	26,7
Orta	1	6,7
Zayıf	7	46,6
Toplam	15	100

Tablo 5 verilerine göre ilçe özel idareleri ile ilçe halk kütüphanelerinde halen var olan ilişkilerin yarıya yakın bir oranda zayıf (% 46,6) olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu ilişkilerin “çok iyi” (% 20) ve “iyi” (%26,7) olduğunu söyleyen ilçe özel idare müdürlerinin oranı % 46,7 ‘ye ulaşmaktadır. Çelişkili gibi görünen bu durum ilçe özel idare müdürlerinin kişisel duyarlılık ve yaklaşımlarına ya da kütüphane müdürleri ile kişisel ilişkilerine bağlı olduğu biçiminde yorumlanabilir.

Özel İdare Yöneticilerinin İlçelerindeki Halk Kütüphanesi Hizmetleri Hakkında Görüşleri

Halen görev yapmakta olan ilçe özel idare müdürlerinin bir anlamda halk kütüphanesi bilinçlerini ve duyarlılıklarını ölçmek amacıyla sorulan sorularla elde edilen veriler Tablo 6 ve Tablo 7’de sunulmuştur.

(Tablo 6): Özel İdare Müdürlerine Göre Halk Kütüphanesinin Hizmet Verdiği Kesim

Halk kütüphanesi kimlere hizmet veriyor?	Sayı	%
Çocuklara ve gençlere	1	6,7
Yetişkinlere-yaşlılara	-	-
Herkese	14	93,3
Toplam	15	100

İlçe özel idare yöneticileri halk kütüphanesi hizmetlerinin çocuklar ve gençler ile sınırlı olduğunu düşünmemekte (% 6,7), bu kütüphanelerin herkese hizmet veren (% 93,3) kurumlar olduğunu belirtmektedirler. Halk kütüphanelerinin devri açısından olumlu bir durumu yansıtan bu verilerin elbette farklı sorularla sınılanması da gerekmektedir.

İlçe özel idare yöneticilerinin ilçelerindeki halk kütüphanesi hizmetlerinin yeterli olup olmadığına yönelik farkındalıkları yukarıda belirtilen bağlamda önemlidir.

(Tablo 7): Özel İdare Müdürlerine Göre Halk Kütüphanelerinin Hizmetlerinin Yeterliliği

Özel idare müdürlerine göre halk kütüphanesi hizmetleri yeterli mi?	Sayı	%
Bir fikrim yok	-	-
Evet	4	26,6
Hayır	3	20,2
Kısmen	8	53,2
Toplam	15	100

İlçe özel idare müdürlerinin yarısından fazlası (% 53,2) ilçelerinde halen verilmekte olan halk kütüphanesi hizmetlerinin kısmen yeterli olduğunu düşünmektedir. Verilmekte olan halk kütüphanesi hizmetlerinin tümüyle yetersiz olduğunu belirten yöneticilerle (% 20,2) birlikte düşünüldüğünde kütüphane hizmetlerinin yetersizliğine ilişkin oran % 73,4'e ulaşmaktadır. Yöneticilerin sadece dörtte birlik yakın bir oranının (% 26,6) ilçelerindeki halk kütüphanesi hizmetlerini yeterli görmesi halk kütüphanelerinde verilen hizmetlerin yetersizliğinin bizzat yöneticiler tarafından belirtilmesi açısından önemlidir.

Özel İdare Müdürlerine Göre İlçe Halk Kütüphanelerinin Hangi Kuruma Bağlı Olmaları Gerektiği

İlçelerde bulunan özel idare yapısının en üst görevlisi olarak özel idare müdürünün kültürel bir kurumu hangi statüde (kime bağlı olarak) daha verimli çalışabileceği konusundaki görüşü büyük önem taşımaktadır.

Aşağıdaki tabloda (Tablo 8) ilçede hizmet veren halk kütüphanesinin özel idareye mi yoksa Kültür Turizm Bakanlığı ya da başka bir üst birime bağlı olarak mı daha iyi hizmet verebileceğine ilişkin, özel idare müdürlerinin görüşleri yer almaktadır.

(Tablo 8): Özel İdare Müdürlerine Göre İlçe Halk Kütüphanelerinin Hangi Kuruma Bağlı Olması Gerektiği

İlçe halk kütüphaneleri hangi kuruma bağlı olmalıdır?	Sayı	%
Özel idareye bağlanmalıdır	4	26,6
Bakanlığa bağlanmalıdır	10	66,7
Diğer	1	6,7
Toplam	15	100

Tablo 8 verileri incelendiğinde, özel idare müdürlerinin büyük çoğunluğunun (% 66,7) halk kütüphanelerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak hizmet vermesinin daha uygun olacağı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Bu konuda müdürlerin sadece yaklaşık dörtte biri (% 26,6) halk kütüphanesinin özel idareye bağlanması gerektiğini söylemektedir. Buradaki veriler, özel idare müdürlerinin halk kütüphanelerinin kendilerine bağlı olmasına karşı çıktıkları ya da istemedikleri biçiminde yorumlanabilir. Tablo 8 ile elde edilen bu bulgu araştırmanın en temel sonuçlarından birisidir. İlgili yasa çıkar ve ilçe halk kütüphaneleri özel idarelere devredilirse bu devrin, taraflarından birisi olan özel idarelerin bunu istemeden kabul etmek zorunda kalacakları anlamına gelmektedir.

İlçe Halk Kütüphanelerinin Özel İdareye Bağlanmasını ya da Bakanlığa Bağlı Olarak Kalmasını İsteyen Müdürlerin Tercih Nedenleri

Büyük bölümü ilçelerindeki halk kütüphanelerinin kendilerine bağlı olmasını istememesine karşın, bu değişikliği isteyen ilçe özel idare müdürlerine isteklerinin nedenleri açık uçlu bir soru ile sorulmuştur. Halk kütüphanelerinin kendilerine devredilmesini isteyen İlçe Özel İdare Müdürleri, buna neden olarak, halen var olan durumda halk kütüphanelerinin iyi hizmet verememesini, 5302 Sayılı Yasanın bunu gerektiriyor olmasını ve özel idare kaynaklarının daha uygun olduğunu belirtmektedirler.

Buna karşın söz konusu kütüphanelerin Bakanlığa bağlı olarak kalmasını isteyen ilçe özel idare müdürleri bu tercihlerinin nedeni olarak da kütüphaneler için bir politika geliştirebilecek ve uygulamaları yönlendirecek uzmanlık bilgisine ve yeterliliğe sahip olmamalarını göstermektedirler.

Özel İdare Yöneticilerine Göre İlçe Halk Kütüphanelerinin Özel İdarelere Bağlanmasının Yaratacağı Sorunlar

Açık uçlu sorulan bu soruya alınan yanıtlara göre ilçe özel idare müdürleri bütçe-personel sorunları, teknik sorunlar, hizmet gecikmesi ve kurumsal sorunları birinci sırada sayarken bina ve koleksiyon oluşturma sorunlarını ikinci sıraya koymuşlardır.

İlçe Halk Kütüphanelerinin Özel İdareye Bağlanması Durumunda Olanaklarının Başka Kurumlar Tarafından Kullanılması

Literatürde yer alan ve kuramsal kısımda da bahsedilen bazı araştırma sonuçlarına göre kütüphanecileri devir konusunda en çok kaygılandıran noktalardan bir tanesi devir sonrası kütüphane olanaklarının başka kurumlara dağıtılması olasılığıdır. Bu duruma ilişkin özel idare yöneticilerinin görüşleri Tablo 9’da verilmiştir.

(Tablo 9): Özel İdare Müdürlerine Göre Halk Kütüphanelerinin Özel İdareye Bağlanması Durumunda Halk Kütüphanesi Olanaklarından Diğer Kurumların Yararlanması Durumu

Halk kütüphanesinin özel idareye bağlanması durumunda mali kaynak personel gibi imkânlardan diğer kurumların yararlanma imkanı	Sayı	%
Evet	2	13,4
Hayır	8	53,3
Kısmen	5	33,3
Toplam	15	100,0

Tablo 9 verileri özel idare yöneticilerinin yarısından çoğunun (% 53,3) sözü edilen durumu olası görmediklerini, diğer yarıya yakın bölümünün de (% 46,7) bu durumu “tamamen” ya da “kısmen” olası gördüklerini ortaya koymaktadır. Bu durumda Tablo 7’deki duruma benzer bir görüntüyü akla getirmektedir. Yani her ilçedeki özel idare yönetimine ve onun yöneticisine bağlı olarak değişkenlik söz konusudur.

İlçe Halk Kütüphanelerinin Özel İdarelere Bağlanması Durumunda Özel İdare Yöneticilerinin Sorumluluklarını Yerine Getirmelerinde Sıkıntılar

Halk kütüphanelerinin özel idareye bağlanması durumunda özel idarelerin halk kütüphaneleri ile ilgili sorumluluklarını yerine getirip getirmemeleri halk kütüphaneleri ve kullanıcıları için önemlidir. Sorumluluklarını yerine getirmeyen bir özel idare yapısı kültürel bir kurum olan halk kütüphaneleri için büyük bir sorun oluşturacaktır. Sorumluluklarını yerine getiren bir özel idare yapısı ise bu halk kütüphanelerinin daha kaliteli bir hizmet vermesinde son derece etkili olacaktır.

Aşağıdaki tabloda (Tablo 10) sözü edilen bu duruma yönelik il özel idare müdürlerinden alınan görüşleri yansıtan veriler yer almaktadır.

(Tablo 10): Halk kütüphanelerinin Özel İdareye Bağlanması Durumunda Özel İdarelerin Halk Kütüphaneleri ile İlgili Sorumluluklarını Yerine Getirmede Sıkıntı Yaşayıp Yaşamayacakları

Özel idareler halk kütüphaneleri ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmede sıkıntı yaşarlar mı?	Sayı	%
Evet	5	33,3
Hayır	6	40,0
Kısmen	4	26,7
Toplam	15	100

Tablo 10 verilerine göre özel idarenin halk kütüphanelerine karşı sorumluluklarını yerine getirmede %40,0 lık bir oranla sıkıntı yaşanmayacağı yönündedir. Fakat sıkıntının yaşanacağı görüşü %33,3 oranında (yani yöneticilerin 3’te 1’i) ve kısmen yaşanacağı da %26,7 oranındadır. Bu durum özel idare yapısının halk kütüphanelerine karşı sorumluluklarını yerine getirmede yaşanacak sıkıntıların kesinlikle olmayacağı yönünde değildir. Bu verilerden anlıyoruz ki özel idare yapısının bu konuda kesin ve emin bir tavrının olmadığı anlaşılmaktadır.

İlçe Halk Kütüphanelerinin Özel İdarelere Bağlanması Durumunda Mali Kaynak Sorunu

Halk kütüphanelerinin özel idarelere bağlanması durumunda halk kütüphaneleri açısından bir mali kaynak sıkıntısı yaşanıp yaşanmayacağı, bu konuda yapılan tartışmalardan birisidir. Buna ilişkin özel idare yönetici görüşleri Tablo 11’de özetlenmiştir.

(Tablo 11): Halk Kütüphanesinin Özel İdareye Bağlanması Durumunda Özel İdare Bütçesinden Mali Kaynak Ayrılmasında Sıkıntı Yaşanıp Yaşanmayacağı

Halk kütüphanesinin özel idareye bağlanması durumunda özel idare Bütçesinden mali kaynak ayrılmasında sıkıntı yaşanır mı?	Sayı	%
Evet	2	13,4
Hayır	5	33,3
Kısmen	8	53,3
Toplam	15	100,0

Tablo 11 verilerine göre yöneticilerin sadece üçte biri (% 33,3) bu konuda bir sorun yaşanmayacağını belirtirken, diğer üçte ikisi “kısmen” ya da “tamamen” bir sorun yaşanacağını belirtmektedir. Bir başka deyişle özel idare yöneticilerinin değerlendirilen konuda kısmen de olsa bir kaygı taşıdıkları anlaşılmaktadır. Tablo 11 verilerine bakıldığında mali kaynak ayrımında sıkıntı yaşanır mı? sorusuna müdürlerin büyük bir çoğunluğunun (%53,3) mali kaynak ayrımında sıkıntı yaşanacağına dair “kısmen” cevabını verdiğini görmekteyiz. “Evet” cevabının düşük ve “hayır” cevabının da yüksek olması olumlu olarak değerlendirilebilir. Bu verilere göre, mali kaynak sorununun yaşanıp yaşanmayacağına dair özel idare müdürlerinin tutarlı olarak ortak bir kararda olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

İlçe Halk Kütüphanelerinin Özel İdarelere Bağlanması Konusunda Özel İdare Yöneticilerinin Görüşleri

Araştırmanın en önemli boyutlarından birini ortaya çıkarmaya yönelik “halk kütüphanesinin özel idareye bağlanmasının kütüphane açısından sonuçları”na ilişkin soruyla elde edilen veriler Tablo 12’dedir.

(Tablo 12): Halk kütüphanesinin Özel İdareye Bağlanması Kütüphane Açısından Sonuçları

Halk kütüphanesinin özel idareye bağlanmasının kütüphane açısından sonucu nasıl olur?	Sayı	%
Daha iyi olur	4	26,7
Daha kötü olur	2	13,3
Fark etmez	9	60,0
Toplam	15	100,0

Buna göre özel idare müdürlerinin en büyük çoğunluğu(% 60) sözü edilen değişikliğin halk kütüphaneleri açısından bir değişikliğe neden olmayacağını, bir başka deyişle durumu değiştirmeyeceğini düşünmektedirler. Böyle bir değişikliğin halk kütüphaneleri için iyi olacağını düşünen özel müdürlerinin oranı % 26,7'de kalmaktadır. Değişikliğin farklılık yaratmayacağını düşünenlerle var olan daha olumsuz koşulları yaratacağını düşünenlerin oranı birleştirildiğinde karşımıza % 73,3 gibi bir oran çıkmaktadır. Bu oran devir konusunda daha dikkatli düşünülmesi gereğini ortaya koymaktadır.

İlçe halk kütüphanelerinin özel idarelere bağlanması konusunda özel idare yöneticilerinin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla sorulan bir diğer soru ise böyle bir değişikliği isteyip istemedikleridir. Müdürlerin böyle bir konuda istekli olup olmadıklarını belirtirken durumu bütün boyutlarıyla düşünüp yanıt verecekleri olasılığı yüksek görünmektedir. Bu nedenle bu soruyu araştırmanın tümünü kucaklayan bir soru olarak değerlendirmek yanlış olamayacaktır. Bir başka deyişle müdürler bu soruya yanıt verirken konuya ilişkin bütün boyutları düşünerek davranacaklardır.

(Tablo 13): Özel İdarelerin Halk Kütüphanelerinin Kendilerine Bağlanması İsteyip İstemedikleri

Özel idarelerin halk kütüphanelerinin kendilerine bağlanmasını istiyorlar mı?	Sayı	%
Evet	6	40,0
Hayır	9	60,0
Toplam	15	100

Tablo 13 verilerine göre ilçe özel idare müdürlerinin daha büyük çoğunluğu (% 60) böyle bir devri istememektedir. Devri isteyenlerin oranı ise % 40'tır. Araştırmamız açısından temel bir diğer sonuç bu verilerle ortaya çıkmıştır.

Araştırma anketinde son sırada ve açık uçlu olarak sorulan soru ele aldığımız konuda ilçe özel idare müdürlerinin belirtmek istedikleri başka herhangi bir nokta olup olmadığıydı . Bu soruya ilişkin alınan yanıtlarda ilçe özel idare müdürleri devir sürecinin öncelikle gerekli özellikle hukuksal ve teknik alt yapının oluşturulması gerektiğini halk kütüphanesi hizmetlerini yönlendirecek uzmanlık bilgi ve kapasitesine

sahip olmadıklarını, devir gerçekleşirse ilçelerindeki halk kütüphanesi hizmetlerinde sıkıntılar yaşanabileceğini dile getirmişlerdir.

Sonuç

Araştırmada elde edilen bulgulara dayanarak şu sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir:

- Araştırmaya dahil edilen özel idare yöneticileri görevlerinde genelde deneyimlidirler.
- İlçe Özel İdare Müdürlerine göre, özel idare bütçeleri yapılması planlanan işler için tam olarak yeterli değildir. Bunun olası bir devir durumunda halk kütüphanelerine olumsuz yansımalarının olacağını düşünmektedirler.
- İlçe Özel İdare Müdürleri, kütüphaneleri var olan mali kaynakların kullanılmasında öncelikli kurumlar olarak görmemekte ve hatta onları bu konuda son sıraya yerleştirmektedirler.
- İlçe özel idare bütçelerinin hizmet alanlarına paylaşılmasında İlçe Özel İdare Müdürlerinin belirleyici bir yetkisi bulunmamakta, bu konuda karar vericiler onların taleplerini de dikkate alan Ankara İl Özel İdaresi olmaktadır.
- İlçe Özel İdare Müdürlerine göre, bu yönetim birimleri görevlerini genelde yerine getirebilmektedirler. Onlar, ilçe özel idarelerinin temel sorunları olarak personel ve mali kaynak yetersizliğini görmektedirler.
- İlçe özel idareleri ile ilçe halk kütüphaneleri arasındaki ilişkiler genelde kişisel nedenlere bağlı olarak güçlü ya da zayıf olabilmektedir.
- İlçe Özel İdare Müdürleri halk kütüphanelerinin kimlere hizmet vermesi gerektiği konusunda genelde bilinçlidirler.
- İlçe Özel İdare Müdürleri ilçelerinden verilmekte olan halk kütüphanesi hizmetlerinin tam anlamıyla yeterli olmadığını düşünmektedirler.
- İlçe Özel İdare Müdürlerinin çoğunluğu halk kütüphanelerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı olması gerektiğini doğru bulmakta ve düşünmektedirler.
- İlçe Özel İdare Müdürleri, ilçe halk kütüphanelerinin özel idarelere devredilmesi durumunda kütüphane olanaklarının başka kurumlara açılması olasılığının ilçelere göre değişiklik göstereceğini öne sürmektedirler.

- İlçe Özel İdare Müdürleri, devredilmesi durumunda halk kütüphanelerinin “kısmen” de olsa mali bir sorunla karşı karşıya kalacağını düşünmektedirler.
- İlçe Özel İdare Müdürleri, halk kütüphanelerinin devrine ilişkin bir değişikliğin var olan durumda genelde bir farklılık yaratmayacağını düşünmektedir. Halk kütüphanelerinin durumunda farklılık yaratamayacağı düşünülen bir değişikliğin yapılmasındaki ısrar anlaşılır olmayacaktır.
- İlçe Özel İdare Müdürlerinin büyük çoğunluğu halk kütüphanelerinin kendilerine bağlanması yönündeki bir değişikliği istememektedirler.
- İlçe Özel İdare Müdürleri, kendilerini kütüphane hizmetlerini yönlendirecek yeterlilikte görmemektedirler.
- Halk kütüphanelerinin özel idarelere devrini isteyen İlçe Özel İdare Müdürleri, buna neden olarak 5302 Sayılı Yasa’da belediye sınırları dışında kültür hizmetlerinin kendilerinde olması ve özel idarelerin kaynaklarının daha uygun olmasını göstermektedirler.
- İlçe Özel İdare Müdürlerine göre halk kütüphanelerinin devrinin yaratacağı en önemli sorunlar bütçe-personel sorunları, teknik sorunlar, hizmete ilişkin sorunlar ve kurumsal sorunlardır.
- İlçe Özel İdare Müdürleri, başarılı bir devir süreci için hukuki ve teknik alt yapının oluşturulma zorunluluğuna inanmaktadırlar.

Öneriler

Bu sonuçlara dayanarak geliştirdiğimiz öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- İl ve ilçe halk kütüphanelerinin ulusal bir sistemin parçaları olduğu ve aralarındaki organik ilişkilerin kesilemeyeceği gerçeği gözden kaçırılmamalı, farklı üst yönetimlere bağlı olmalarının büyük sakıncalar yaratacağı unutulmamalıdır.
- Devrin, özellikle olumsuz yanlarını ve eksikliklerini görmek, daha sağlıklı bir geçiş gerçekleştirmek için pilot bir uygulama yapılmalıdır. Bu pilot uygulama Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü ile özel idarelerin bağlı olduğu eşiti birim arasında bir protokol çerçevesinde gerçekleştirilmelidir.
- Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü için yeni ve çağdaş bir örgütlenme yasası hazırlanarak, kurum strateji geliştirme, politika üretme, eşgüdüm, hizmet

içi eğitim, yasal altyapı geliştirme gibi merkezi işlevleri üstlenecek biçimde yeniden yapılandırılmalıdır.

- İl Özel İdareleri, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü ile işbirliği içinde halk kütüphanelerinin hizmet verilen bölgenin kültürel özellikleri ile daha fazla bütünleştirici kuruluşlar halini almalarına katkıda bulunmalıdır. Araştırma sonuçlarında görüldüğü üzere, özel idarelerin kütüphane hizmetleri konusunda neredeyse hiçbir birikimleri bulunmamaktadır ve bu nedenle de bu konuda KYGM’nin yasal dayanağıyla sürekli yol gösterici olması sağlanmalıdır.
- Devrin gerçekleşmesi durumunda mesleki örgütler konuya daha fazla ve sürekli duyarlılık göstermeli, baskı grupları oluşturmalıdır. Bu bağlamda, meslek örgütleri, İl Özel İdareleri ile ilişkilerini güçlendirmeli ve kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesi konusunda girişimlerde bulunmalıdır.
- Bu kapsamda, gerek halk kütüphanelerinin gerekse özel idarelerin devir sürecine henüz tam anlamıyla hazır olmadıkları söylenebilir. Dolayısıyla, özel idareler, var olan sorunların çözümlenmesi sürecine ortak edilmeli ve söz konusu süreci kendi açılarından doğru planlamaları için halk kütüphanesi gerçeğini bir sistem bütünlüğü içinde anlamaları sağlanmalıdır.

Genel olarak söyleyecek olursak; Türkiye’de kamu kuruluşlarının yeniden yapılandırılması yönelik çalışmaların yeterince tartışılmadan uygulamaya geçirilmesi çoğunlukla olumsuz sonuçlar yaratmaktadır. Bu nedenle, sürecin aceleye getirilmemesi, değerlendirmelerle olgunlaştırılması ve zorunlu koşulların sağlanmasına olanak vermek için halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devir işlemlerinin belirli bir süre dondurulması gerektiğine inanılmaktadır. Aksi takdirde, bu değişim, Cumhuriyet tarihinin halk kütüphaneleri açısından en olumsuz ve geriye dönüşü olanaksız süreci olacaktır.

Kaynakça

- 4848 Sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun Geçici Maddelere Ek Yapılmasına Dair Kanun Teklifi. (2010). 15.09.2010 tarihinde http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.sorgu_yonlendirme adresinden erişildi.
- Akman, İ. (2004). “Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri”, *Türk Kütüphaneciliği*, 18 (1): 73–75.

- Bozkurt, Ö. ve Ergun, T. (1998). *Kamu yönetimi sözlüğü*, Ankara: TODAİE.
- Faydalıgöl, Ö. D. (2007). *Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetinin yerel yönetimlere devri konusunda kütüphane yöneticilerinin ve kütüphanecilerin yaklaşımları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Faydalıgöl, Ö. D. ve Yılmaz, B. (2007). “Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetinin yerel yönetimlere devri konusunda kütüphane yöneticilerinin ve kütüphanecilerinin yaklaşımları”, *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (4): 414–439.
- İl Özel İdaresi Kanunu. Kanun No: 5302. *T.C. Resmi Gazete* (25745, 4 Mart 2005). 27.09.2010 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.5302&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0> adresinden erişildi.
- Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun. Kanun No: 5227. Kabul Tarihi: 15.7.2004 (Cumhurbaşkanınca geri gönderilmiştir). 24.1.2005 tarihinde http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanunlar.durumu?kanun_no=5227 adresinden erişildi.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın Bazı Taşra Kuruluşlarının İl Özel İdareleri ve Belediyelere Devredilmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (2006). 27.09.2010 tarihinde <http://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0810.pdf> adresinden erişildi.
- T.C. 1982 Anayasası*. 15.09.2010 tarihinde <http://www.anayasa.gen.tr/1982ay.htm> adresinden erişildi.
- Yalçındağ, S. (1995). "Yerinden yönetim, yerel yönetim". *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 4 (2): 3–19.
- Yılmaz, B. (2005) “Türkiye’de kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması süreci ve halk kütüphaneleri”, *Türk Kütüphaneciliği*, 19 (1): 56-77.
- Yılmaz, B. (1997). “Yerel yönetimler ve halk kütüphanesi hizmeti: Türkiye için bir değerlendirme”, *Türk Kütüphaneciliği* 11 (2): 113-133.

Summary

This study is carried out in order to reveal the local managers’ approaches about “transferring public libraries to local authorities” which has been intensely argued for the last three-four years in Turkey. Within this frame, a poll was conducted on special provincial administration directors working in the counties of Ankara. According to the results of the poll dated June, 2010 which was conducted on totally 15 county directors, the special administration budgets are not sufficient for the works that are planned. This will have negative reflections on public libraries in case of a probable transfer. Special Provincial Administration Directors do not consider the libraries as primary institutions

in terms of using the existing financial sources. The relationships between Provincial Administrations and public libraries are strong or weak depending on generally personal reasons. Special Provincial Administration Directors are usually aware of whom the public libraries should offer service to. Special Provincial Administration Directors do not think that the public library services in their towns are completely sufficient. Most of them agree and favor that the public libraries should be linked to The Ministry of Culture and Tourism. Special Provincial Administration Directors claim that the probability of library opportunities to open up in other institutions will change according to the counties in case of the public libraries’ transfer to special authorities. Moreover, they think that the public libraries will face a financial problem in case of a transfer even if the problem is “partial”. According to the Special Provincial Administration Directors, an alteration regarding the transferring of the public libraries would not create a significant difference on the existing situation.

The majority of the Special Provincial Administration Directors does not want any change about connecting the public libraries to them and does not think that they are sufficient enough to direct the library services. According to the Special Provincial Administration Directors, the most significant problems resulted from the transferring of public libraries are budget-staff problems, technical problems, service based problems and institutional problems. Special Provincial Administration Directors believe in the necessity of building a legal and technical infrastructure for the sake of a successful transferring process.

Within the frame of the study results, these suggestions are offered:

- It should be emphasized that city and county public libraries are an indissociable system and the system cannot be separated.
- A pilot scheme should be carried out on transferring issue and General Directorate of Libraries and Publications should be included in the pilot scheme.
- The General Directorate of Libraries and Publications should be reconfigured by preparing a modern organization law.
- Concertedly with the General Directorate of Libraries and Publications, Special Provincial Administrations should contribute to public libraries’ turning into

integrating institutions with the cultural motifs of the regions getting the services.

- Occupational organizations should be more sensitive on this issue and form pressure groups; moreover, they should undertake lobbying enterprises before Special Provincial Administrations.
- Within this scope, it should be pointed out that public libraries are not ready for transferring to Special Provincial Administrations and Special Provincial Administrations should be included in the solution process. These institutions should regard the public libraries as a system and contribute to a correct understanding of them.